

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4-50 fil.

☐ ☐

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

☐ ☐

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirii”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Asasinarea moștenitorului nostru de tron.

Nu ni s'a dat încă, să înregistrăm un atentat atât de infam, o tragedie atât de sguuitoare, ca aceea ce s'a desfășurat Duminecă, în Serajevo.

Moștenitorul nostru de tron FRANCISC FERDINAND și soția sa, arhiducesa SOFIA de HOHENBERG, au căzut victima unui atentat, cu ocazia manevrelor, ce s'au terminat acolo, cu sfârșitul săptămânii trecute.

Bătrânul nostru Monarh, după o boală atât de primejdioasă pentru vârsta Lui, a fost destinat de soartă, să îndure, la adânci bătrânețe, și această lovitură.

N'au fost de ajuns nenorocirile, ce s'au descărcat asupra acestui cap încoronat? A trebuit să urmeze și acest act sângeros, pentru a turbura, încă odată, liniștea senilă a Domnitorului, asupra căruia s'au descărcat, cu nemiluita, cele mai groaznice lovituri, ce pot să ajungă pe un om pământean?

Stăm încremeniți în fața acestei nenorociri, ce s'a descărcat asupra noastră, ca un trăsnet din senin. Incercăm să ne reculegem, să înfierăm după vrednicie pe criminal; să scormonim toate amănuntele acestei tragedii, cu urmări incalculabile.

Dar nu putem.

Judecata limpede a realității ni se întunecă; ne simțim cutropiți, sub povara unei nenorociri, ce ne-a venit fără veste, cum vin toate nenorocirile.

Resimțim — în aceste clipe de grea încercare — tot entuziasmul, cu care părinții și străbunii noștri și-au vărsat sângele pentru „patrie și împărat”.

Ne gândim la toate nădejtile frumoase, ce ni-le făuriam, în legătură cu urcarea pe tron a Clironomului, în cea mai matură vârstă a bărbăției Lui — și nădejtile aceste ni-se spulberă acum, ca un vis de dimineață, ca un nour ce se distramă...

Concretizăm, în două vorbe durerea noastră: „Flere possumus!...”

Aceste două cuvinte exprimă tot ce putem spune, în clipa acestui cataclism, ce ne-a sguduit adânc.

Ele vor tălmăci neclintita alipire a neamului nostru pentru tronul habsburgic, dovedită — în curs de atâtea veacuri — cu cele mai grăitoare pagini ale istoriei.

Ele ne vor face să uităm — în aceste zile de obștească și nefățărută jale — tot ce am îndurat vreodată; și vor aduna în preajma aceluiaș sicriu pe toți fiii patriei noastre.

Vom avea, altădată, prilej, să ne dăm seamă de grozăvia acestei lovituri.

Acum rămânem, cu capetele descoperite, cu ochii umezi în fața osemintelor — Aceluia, care avea menirea să conducă — probabil spre un viitor mai fericit — destinele mult încercatei noastre țări!

ATENTATUL dela Seraievo.

Statul maior al armatei austro-ungare hotărîse ținerea unor mari manevre pe teritoriul Bosniei și Herțegovinei cu scopul, ca armata concentrată în aceste provincii să cunoască mai de aproape terenul și să se obicinuească cu greutățile, ce oferă ținutul sterp și muntos unei concentrări de trupe la caz de războiu. Poporația sârbă nu bucuros a primit știrea ținerii manevrelor, mai ales, că schimbările recente din Balcani, precum și anexarea Bosniei și Herțegovinei produse o oare-care iritație în cercurile ultraiste sârbești.

Cu ocazia manevrelor statul maior a invitat și pe principele de Coroană *Francisc Ferdinand*, care a promis că va veni, ca să fie de față la manevre. Principele a fost avizat, că va avea cu această ocazie eventuale surprinderi, deoarece-ce poporația voește cu dinadinsul să demonstreze, că este sârbă și nu se vor putea evita eventuale neplăceri. Principele *Francisc Ferdinand* a plecat din *Miramare* la *Pola* și s'a imbarcat pe vapor, iar soția Sa principesa *Sofia* de *Hohenberg* a mers cu trenul, ca în capitala Bosniei în *Seraievo* să se întâlnească. Manevrelor au avut un splendid succes, comandantul-suprem al armatei *Francisc Ferdinand* s'a declarat deplin mulțumit cu trupele, iar *Duminecă* în această privință s'au încheiat ceremoniile oficiale și mai resta, ca principele de Coroană să facă unele vizite să primească deputații și apoi să plece spre casă.

Primul atentat.

La 10 ore a. m. pleacă așadară cu automobilul la casa orașului, unde era așteptat de primarul orașului *Seraievo*, de magistrat, funcționari și notabilitățile orașului. În automobil cuprinse loc moștenitorul *Tronului* cu soția Sa ducesa *Sofia* de *Hohenberg* și guvernatorul Bosniei, generalul *Potiorek*. În alt automobil în urmă venia vice-colonelul *Merizzi* cu contele *Waldeck*, apoi un șir întreg de automobile cu persoane din anturajul înaltului oaspe. Când ajunsese după 10 ore pe cheiul *Appel*, un om tinăr aruncă o bombă asupra automobilului moștenitorului, care se lovi de guma roții de dinapoi și fu aruncată sub automobilul vice-colonelului *Merizzi*, unde explodă, sfărîmînd automobilul și rănind grav pe vice-colonel, iar contele *Waldeck* se alese cu leziuni mai ușoare. Mai multe persoane din apropiere au fost culcate la pământ iar vre-o șapte grav rănite. Moștenitorul a oprit pe un moment automobilul și s'a întors să vadă ce s'a întâmplat, dar în momentul următor, a pornit de nou vehiculul și cu o iuțală explicabilă a grăbit spre casa orașului. Detunătura groaznică se auzise până la primărie. unde produse o iritație mare.

Pe treptele casei orașanești îl primește primarul *Curici* effendi, care îl bineventează, dar moștenitorul îl intrerupe la primele cuvinte și zice: *Domnule Primar, știi, că am venit ca oaspe aici, și mă primiți cu bombe.* Primarul fu natural penibil atins de intreruperea neașteptată și după o pauză începu

de nou să salute părechea princiară, dar fu iarăș intrerupt de principele de coroană: *Așa este, precum V'am spus! Omul nu este sigur în acest oraș. Iar acum poștește și continuă!* Primarul de abia putu încheia de iritație enormă bineventarea, după care părechea princiară părăsi primăria și ieși.

Al doilea atentat.

La jumătate pe 11 moștenitorul cuprinse loc de nou în automobil și porunci, ca să fie condus la spitalul militar, unde zăceau cei loviți de bombă. Distanța până la spital nu dura mai mult de 3 minute. În colțul străzii *Rudolf*, un al doilea atentator a tras două focuri de revolver asupra automobilului, lovind pe moștenitor în gât, iar pe ducesa *Sofia* în inimă. Ducesa și-a pierdut conștiința îndată și a căzut în brațele soțului său, care a îmbrățișat-o și apoi și-a pierdut și el conștiința. Publicul a rămas incremenit la aceasta priveliște înfloritoare. Polițiștii au împrăștiat imediat mulțimea, iar membrii suitei au ridicat pe principe și pe ducesă din automobil, i-a așezat în automobilul contelui *Arrach*, care i-a condus în goană nebună la *Conac*. Din automobil a fost ridicată mai întâiu ducesa, care a murit îndată ce a fost ridicată din automobil, iar principele a murit în timpul, când era urcat pe trepte. Cele două cadavre au fost puse pe catafalc în sala cea mare a conacului.

Cine sunt atentatorii?

Unul dintre atentatori, care a aruncat bomba asupra automobilului princiar, se chiamă *Cabrinovici Nedelco*, e de 27 ani și de profesiune culegător de litere. E din *Seraievo*, fiul unui ospatar, a umblat mult timp prin *Serbia* și *Muntenegro* și se spune că ar fi anarhist. Dupăce a săvârșit fapta a fost urmărit de public și poliție dinaintea cărora se aruncase în râul *Iliasca*, unde a fost prins și condus la poliție.

Al doilea atentator se chiamă *Gabro Princip*, e student de clasa VIII și e de 21 ani. Ambii au declarat, că nu au complici, fapta au săvârșit-o din motive naționale, în principele moștenitor au văzut pe cel mai infocat reprezentant al imperialismului, pentru care fapta s'au hotărît să-l asasineze.

Monarhul adânc impresionat.

Groaznică știre despre moartea arhiducelui *Francisc Ferdinand* și a soției sale a fost adusă la cunoștința bătrânului monarh de adjotantul regal contele *Paar*. Monarhul a rămas incremenit de cele auzite și, multă vreme, nu a putut să vorbească din cauza emoției. În sfârșit zise adânc sguduit: *Grozav, pe mine soartea nu mă cruță de nimic!* S'au luat imediat dispoziții ca monarhul să se reîntoarcă din *Ischl* la *Viena*.

Impresia atentatului.

Atentatul a produs pretutindenea consternare generală. Știrea dureroasă a sosit la *Budapesta* la două ore după amiazi, iar la *Viena* la trei. Ziarele au scos îndată ediții speciale, iar în orașe domnește pretutindenea o agitație de nedescris. Camerele au fost convocate, iar pe edificiile publice au fost arborate stindarde negre în semn de doliu.

Victimele atentatului.

După cum se anunță din *Seraievo*, comisarul guvernial *Gerdo*, care a fost încredințat cu conducerea dispozițiilor polițienești, sub impresia atentatului. s'a sinucis.

Impresia la Blaj.

Prima știre despre atentatul fioros dela *Seraievo* a sosit la *Blaj* seara la 7. Poporația a rămas consternată de vestea, căreia nu voia nimeni să-i dea crezământ. În ziua următoare s'au arborat stindardele de doliu pe edificiile publice, pe școli, pe *Catedrală*, iar sunetele clopotelor vestia publicului groaznică nenorocire dela *Seraievo*. În consistoriul metropolitan ținut astăzi sub prezența Excelenței Sale *Dlui Mitropolit Mihályi*, s'a dat citirea telegramelor sosite din acest trist prilej. Părintele-mitropolit adânc impresionat a rostit induieșitoare cuvinte cu aceasta ocazie, apoi în semn de doliu a ridicat ședința, comunicând, că *Joi* se va celebra în *Catedrală* un *requiem*, pentru sufletul înălților defuncți. Va pontifica Excelența Sa, asistat de capitlul metropolitan și clerul gremial. La *requiem* sunt invitate și autoritățile civile. Tot din acest prilej Excelența Sa a adresat clerului arhidiecezan următorul circular:

Circular către clerul arhidiecezan.

VIII—1914.

Nr. 4463—1914.

Moartea arhiducelui *Francisc Ferdinand* și a soției Principese *Sofia* de *Hohenberg*.

Adânc cutrierati aducem la cunoștința Veneratului cler și iubitelui popor arhidiecezan înfloritoare știre că Înălțimea Sa ces. și reg. Arhiducele *Francisc Ferdinand* precum se comunică în partea oficială a monitorului „*Budapesti Közlöny*“ în numărul 146 dela 28 Iunie 1914. „*Duminecă* în 28 Iunie 1914 înainte de amiazi în *Seraievo* prin împușcătură fu grav vulnerat, și puțin după aceea a murit“.

Înălțimea Sa cesare și regească căzu jertfă unui atentat păcătos. Plumbul ucigașului l'ajunse întru împlinirea chemării sale nobile ca pe comandantul întregii puteri armate, dimpreună cu dânsul a omorît și pe principesa consoartă; aceste fapte crudele au pătruns de jale adâncă pe *Majestatea Sa Împăratul Austriei, Regele Apostolic al Ungariei Francisc Iosif I.* gloriosul nostru domnitor, răpindu-i pe bărbatul care era cel mai de aproape de el.

Deplângem în decedatul Arhiduce pe razemul puternic al intereselor monarhiei, pe bărbatul ager întru împlinirea datorințelor, și esemplar al fericirii casnice.

Atentatul acesta urmat de sfârșit tragic umple de durere cumplită toată dinastia *Habsburgilor*, sfășie inima cea în mai multe rânduri cumplit încercată a *Măjestații Sale Cesaree și Apostolice Regești Francisc Iosif I.*, a preainduratului nostru Domnitor; dară jale și consternațiune cupriude și mintea supușilor credincioși ai Imperiului Austriac și ai Regatului Ungarie, cu tăria indignațiunii celei mai îndreptățite osândim Noi cu toții fapta criminală, care îmbracă în doliu monarhia, și risipește speranțele pe

AGA-GOMMÉ

Dupăce fiecare foită din hârtia aceasta de țigaret e GUMATĂ pe margini, fumătorul poate să-și gătească a casă trebuința pe o zi întregă. 1 Carnet de 80 foite costă 4 fileri.

trii, aşezate în calităţile înalte şi alese ale moştenitorului tronului.

Indurarea cea nemărginită alui Dumnezeu singură poate vărsa balsamul alinării peste adâncul pierderii ce a îndurat dinastia domnitoare, şi poate îndrepta soarta patriei spre binele cel foarte şguduit al popoarelor ei.

Se cerem dară cu încredere darul Provedinţei divine, se mângâie inima întristată a Monarhului, şi să aibă în scutul ei popoarele monarhiei, iar arhiducelui şi soţiei răpiţi cu violenţe dela noi, să le facă parte cu dreptii.

Din acest indemn dureros dispunem dreptaceea:

1. Până la ziua înmormântării înalţilor decedaţi, în toate bisericile parohiale şi filiale, totdeauna la 12 ore din zi, se dispune să se trage clopotele în semn de doliu.

2. După-ce veţi primi acest cercular în toate bisericile parohiale, cât şi în cele filiale binevoite a celebra câte o sf. Liturgie împreună cu ectenia morţilor pentru odihna sufletului adormiţilor arhiduce şi soţia-i. Despre ziua în care se va ţine aceasta sf. Liturgie încunoştiinţaţi mai înainte întreg poporul credincios şi invitaţi la aceea şi autorităţile civile de acolo.

3. Ca în semn al doliului profund naţional dispunem, ca pe toate şcoalele noastre populare se înarborăţi stindard de jale.

Adormiţilor fie-le ţarina uşoară şi amintirea în veci binecuvântată!

Din şedinţa Consistorului arhiepiscopesc de Alba-Iulia şi Făgăraş, ţinută în Blaj la 30/17 Iunie 1914.

Arhiducele Francisc Ferdinand şi Românii.

Defunctul Arhiduce a fost un prieten al românilor ardeleni, lucru despre care a dat dovadă de multeori. Imprejurarea aceasta ne-a îndemnat încredere la timpul acela, când avea să urce tronul. Cu prilejul vizitei Sale în Sinaia a fost primit pe întreg parcursul drumului cu ovăţii de însufleţire, de poporaţia română ardeleană, iar la Sinaia a primit în audienţă o delegaţie a Românilor ardeleni expatriaţi, compusă din d-nii dr. Ioan Scurtu, dr. Aurel Popovici şi Nicolae Mircea.

Arhiducele Franz Ferdinand îşi avea concepţiunile sale asupra viitoarei alcătuirii a împărăţiei austro-ungare şi dorea egala îndreptăţire a naţionalităţilor.

Cu prilejul unor manevre din Bănan, arhiducele primind defilarea trupelor, remarcând ţinuta marşială a regimentelor compuse din români, a exclamat: „Das sind meine brave rumänen!“ Aceştia sunt bravii mei români.

Note biografice.

Arhiducele moştenitor Franz Ferdinand este fiul arhiducelui Carol Ludovic, fratele împăratului Franz Iosef şi a infantei Maria-Teresia de Portugalia.

Arhiducele Franz Ferdinand de Austria-Este, s'a născut în Gratz la 18 Decembrie 1863.

La 20 Noembrie 1889, după moartea tragică a arhiducelui Rudolf, arhiducele Franz Ferdinand a fost proclamat moştenitor al Coroanei austro-ungare.

Arhiducele Franz Ferdinand s'a căsătorit din dragoste împotriva voinţei camarilei

dela Curtea vieneză, cu contesa Sofia Chotek de Chotkowa, născută la 1 Martie 1868. Cu câţiva ani în urmă soţia arhiducelui a fost avansată la rangul de princesă de Hohenberg.

Arhiducii au trei copii: principesa Sofia, prinţul Maximilian-Carol şi prinţul Ernest.

Concordat între Vatican şi Serbia. Din Belgradul Serbiei se anunţă că ministrul Serbiei la Paris, Veschiţ şi Cardinalul secretar de stat Merry del Val au iscălit la Vatican, concordatul prin care religia catolică se va exercita în Serbia cu toată libertatea prin alcătuirea unei provincii eclesiastice compuse din arhiepiscopia din Belgrad. Aceasta arhiepiscopie va cuprinde ţinuturile ce făceau parte din Regatul Serbiei înaintea tratatelor din Londra şi din Bucureşti şi tot deodată va cuprinde episcopia din Ueskub, compusă din teritoriile anexate.

Atât episcopul din Ueskub, cât şi arhiepiscopul din Belgrad vor atârna direct şi exclusiv de Sfântul Scaun Apostolic.

Înainte de a proceda la numirea arhiepiscopului din Belgrad şi episcopului din Ueskub, Vaticanul va înştiinţa pe guvernul sârbesc să afle dacă motive politice se opun la numirea candidaţilor.

Arhiepiscopul din Belgrad va primi de la guvernul sârbesc o leafă de 11 mii de dinari şi o indemnitate de 4000 de dinari, iar episcopul din Ueskub o leafă de 10 mii de dinari.

Atât arhiepiscopul cât şi episcopul vor depune legimintul jurământ de credinţă faţă de tron.

Formula de rugăciune pentru suveran „Domine salvum fac Regem“ va fi cântată în limba slavă sau latină după condiţiunile locale.

Concordatul va fi pus în vigoare îndată după ce va fi ratificat de Papa şi de Regele Serbiei, ceea ce va avea loc în curând la Roma.

Intărirea Ardealului. Foile ungureşti anunţă, că la Petroşeni a sosit zilele trecute comandantul corpului de armată din Ardeal, Kövesházi Köves Herman, cu trei generali, 12 ofiţeri din statul major şi mai mulţi comandanţi de trupe pentru a studia terenul şi a lua măsurile de lipsă pentru întărirea pasului dela Valea Jiului. În Petroşeni se va stabili un regiment de vânători de 1200 ficioiri, cari până la zidirea casarmei vor locui în baracele muncitorilor.

Abdicarea regelui Petru. Din Belgradul-sârbesc s'a răspândit zilele trecute ştirea senzaţională, că regele Petru al Serbiei, bătrân şi bolnav, a dat o proclamaţie, prin care încredinţează guvernarea ţării principelui moştenitor Alexandru, pe care îl investeste cu puteri regale pe timpul cât boala îl împedecă să-şi îndeplinească îndatoririle către ţeară. Proclamaţia e de următorul cuprins:

„Fiind împedecat de boală pentru câţiva vreme de a exercita puterea regală, ordin pe baza art. 69 din Constituţie ca, atâta vreme cât va dura cura mea, principele moştenitor Alexandru să domnească în numele meu. Recomand cu acest prilej

scumpa mea patrie protecţiunii Atotputernicului. Dat în Belgrad la 11/24 Iunie. „Petru“.

Proclamaţia este contrasemnată de toţi ministrii. Regele a plecat la ora 1 d. a. la Vranskabanja. Este pentru primadaţă când regele Petru, în urma unei cure într-o staţiune balneară din Serbia, conferă moştenitorului puterea regală.

Ştirea abdicării regelui Petru a produs în cercurile politice mare îngrijorare. Se crede, că regele a abzis, fiind-că nu mai era în stare să rezolve unele chestii interne de interes vital pentru Serbia. Se zice, că abdicarea regelui se datoreşte oficerilor regicizi, cari l'au terorizat formal, de un lung şir de ani. Influenţa acestor oficeri este hotăritoare în armata şi nici chiar voivodul Putnik, cel mai mare talent militar al Serbiei, n'a putut să reziste acestei influenţe.

Situaţia guvernelor sârbe depindea de raporturile în cari se găsea cu această coterie. Primul ministru Paşici s'a luptat împotriva terorismului oficerilor asasini, dându-şi toate silinţele pentru-ca regele Petru să fie primit la curţile europene.

Ultima demisie a primului-ministru Paşici se atribuie acţiunii acelor oficeri, cari ceruseră ca armata să aibe prioritatea la toate ceremoniile, fie la Curte, fie în biserică. Paşici a preferat să demisioneze decât se satisfacă aceasta pretenţiune.

Motivul acesta însă se crede a fi numai marcarea unor evenimente, cari se vor da la iveală încurând.

Se susţine ştirea cu toată hotărârea, că uniunea Sârbiei cu Muntenegru este fapt împlinit, şi chestia ar fi preocupat şi diplomaţia rusă, care a pregătit terenul acestei uniuni. Se zice, că la Constanţa, ţarul Nicolae ar fi pregătit terenul, ca la un moment dat uniunea să se proclame la Bucureşti. Uniunea acestor două ţeri se referă la afacerile financiare, vamale, militare şi diplomatice. Se zice, că există un acord secret între cele două dinastii înrudite, ca după moartea regelui Nikita, se urce tronul principele moştenitor al Sârbiei Alexandru şi ca regele Muntenegrului, iar capitala ţării să fie exclusiv Belgradul Sârbiei. Sunt toate aceste deocamdată combinaţii, cari au provocat deja o simţită tensiune în cercurile diplomatice. Dar întrucât se va adevăra încercarea de uniune a celor două state prin ce s'ar provoca o deosebită schimbare de echilibru în Balcani, nu e exclus, ca abdicarea temporală a regelui Sârbiei să fie începutul unei mari complicaţii europene.

Corespondenţe.

Corespondenţă din Oradea.

Reorganizarea despărţământului „Astrei“. — *O nouă reuniune.* — *Un caz caracteristic.*

Sunt de obşte cunoscute stăruinţele nobile ale „Astrei“ într'u lăţirea şi întărirea culturii naţionale. Şi durere, chiar în locurile unde ar fi mai mare lipsă de trezirea spiritului românesc şi a dragostei faţă de cultura noastră, — chiar în acele părţi imbibate cu o cultură streină de sufletul nostru, lucrează mai puţin despărţământele. În cele mai pri-

mejdute părți stagnează lucrarea și insuflețirea pentru cultura noastră națională.

Despărțămintele de model în activitatea lor sunt de exemplu cele din Năsăud, Sibiu, Săliște, Blaj etc. cum vedem din dările de seamă ale „Astrei“, iar unele despărțăminte de prin Bihor, Maramureș, Arad, Sătmar, Sălagiu lucră puțin, sau stagnează de tot. Astfel și despărțământul Oradea, care ar avea un teren atât de vast, atât de bun pentru o activitate rodnică culturală întinsă, de ani de zile nu lucrează, nu funcționează de fel. Nu doar că n'ar avea membri; sunt membri — drept că nici pe departe câți ar trebui să fie, căci prin jurul nostru stăpânește Mangrismul — dar nici aceia nu lucrează.

Vor fi lucruri și fapte cari vor scuza în parte neactivitatea despărțământului: puținătatea inteligenței independente, ocupațiunea grea care ia tot timpul și consumă toate puterile și altele. Dar aceste nu explică defel stagnarea de tot a activității.

Acest neajuns, aceasta greșeală a trecutului am voit să o coregem a 2-a zi de Rusalii, când o inteligență puțină — prea puțină dar aleasa s'a adunat în sala mare a preparandiei noastre în prezența Ilustrității Sale și delegat din Centru fiind Magn. dl Samuil Ciceronescu canonic, — s'a hotărât reorganizarea despărțământului „Astrei“. S'a ales comitetul (de director a fost ales Rev. dl Ilie Stan canonic) și s'au înscris mai mulți membri și — spre laudă fie zis — și câteva membre.

Credem și nădăjduim tare, că noul comitet și membrii noi își vor ști datorința și se vor pune în unire cu toții la lucru, într'u ridicarea nivelului cultural-național a acestui teritor vast. Dumnezeu să ne ajute!

*

Tot a doua-zi de Rusalii s'a fondat o nouă reuniune, la scările Püspökördö din apropiere: „Reuniunea damelor române“ după constituirea căreia a fost concert și petrecere binereșită tot acolo.

Nime nu trage la îndoială frumseța scopului nobil urmărit de aceasta Reuniune și fiecare recunoaște meritele acestor fel de reuniuni și foloasele lor. Părerea privată și foarte modestă a subscrisului e însă, că ar trebui să se lese timp ca 1—2 reuniuni existente să se întărească pe deplin, se funcționeze neescepționabil și să cuprindă în sine întreaga societate românească din acest oraș. Dacă ar fi zicem „Reuniunea sf. Maria“ și „Hilaria“ tari și toți românii ar lucra într'u ajungerea țintelor puse de ele, atunci să se pună bazele celorlalte Reuniuni, rând pe rând.

Se nu uităm, că suntem puțini, foarte puțini în acest oraș strein; suntem imprăștiați în largul lui, avem cu toții să ne luptăm din greu pentru pâinea de toate zilele, care luptă ne consumă tot timpul, toată energia și în cea mai mare parte suntem săraci la aceea, ca să ne putem lega într'atâtea părți deodată.

E frumos, nobil, folositor a funda cât mai multe Reuniuni, să ne adunăm și să ne întâlnim: dar prin o astfel de forțare a puterilor noastre slabe, prea slabe, vor stagna toate: „Hilaria“, „Reuniunea sf. Maria“, „Astra“, „Colonul“, „Reuniunea damelor“ și celelalte câte sunt.

Vor produce resenz aceste șire, știm bine; dar să ne cugetăm serios, se luăm în

seamă puterile de cari dispunem: vom vedea că sunt adevărate.

Toate aceste nu se opresc de-a ne exprima cinstea, recunoștința față de acele dame, cari se luptă din resputeri pentru realizarea idealurilor și nu cunosc pedeci, ci merg mereu înainte spre o deșteptare națională.

*

La gimnaziul călugărilor Premonstratenzi (albi) de-aici s'au făcut examenele de maturitate. În clasa a VIII-a au fost și 5 elevi români: Antoniu Fritea, Ilie Căpușan, Coriolan Papp, I. Kirilla și Andor Popovici. Profesorul de clasă Bruno Bertram, voind se compună datele statistice, a făcut următoare dispoziție curioasă: „Cine sunt maghiari, adecă vorbesc bucuros ungurește, să se scoale!“ Să ne inchipuim aceasta întrebare pusă înainte de examenul care are influință pentru viața întreagă și într'un gimnaz unde dreptatea e un lucru foarte problematic! E bineînțeles, toți elevii — și aceia cari strigau în gură mare să sunt români și când nu-i întreabă nimenea, dar nu era primejdie — s'au sculat că vorbesc mai bucuros ungurește decât românește, afară de Coriolan Pap, fiul d-lui director al „Bihoreni“. Acesta pe lângă toate stăruințele și teorizările colegilor și a profesorului a rămas firm în declarația sa, că e român.

Iată un caz caracteristic. Astfel se face numărul acela de 10 milioane de maghiari; cu întrebări de aceste, la cari nu cutează să dea răspuns evaziv mulți studenți, funcționari etc. că cine vorbește bucuros ungurește e maghiar, cine nu e trădător de patrie! La gimnazele călugărilor Premonstratenzi și Piarști mai ales e lucru de toate zilele compunerea statistice în modul acesta.

E caz caracteristic și pentru aceea, că unii își bat pieptul sus și tare că sunt români, dar numai când nu-i primejdie; când ar trebui se aibă adevărata tărie să-și mărturisească pe față ceea-ce au strigat când nu-i întrebăse nime, — atunci tac tăcerea peștelui și se lapadă.

A treia învățătură e, că a fi român e păcat mare, care trebuie pedepsit și acolo, unde n'au loc considerațiile laterale ci numai știința și pregătirea: în școale.

Și durere, cazurile aceste tipice se re-petează an de an, la toate școlile streine, — din slăbirea noastră.

Correspondent.

Concurs

la stipendiile teologice, gimnaziale și preparandiale din dieceza Lugojului, precum și la primirea elevilor gimnaziști în convictul gr-cat. din Lugoj.

Pe anul școlastic 1914—15 se escrie concurs cu terminul 25 Iulie st. n. 1914 la stipendiile teologice, gimnaziale și preparandiale. Recurenții la aceste stipendii pot fi numai tineri greco-catolici români și au să-și subștearnă recursele la acest Ordinariat, pe calea Oficiului protopopesc districtual concernent, instruându-le cu următoarele documente:

I. Recurenții la teologie: a) extras de botez; b) testimoniu de maturitate; c) aceia cari au trecut peste clasele obligatoare la miliție, adevărînță, că în toți anii s'au prezentat la asentare, dar au fost declarați

neapți, pentru armata comună, cât și pentru bonvezime; d) declarațiunea obligatoare a părinților și tutorilor, că la cazul, dacă candidatul fără învoirea Ordinariatului ar părăsi seminarul, ori înainte de a servi cinci ani ca preot în dieceză, va păși în altă parte, se deobligă a restitui Cassei diecezane greco-catolice de Lugoj spesele întreținerii din seminar în suma ce o va statori Ordinariatul de Lugoj.

Se observă de acum, că fiecare cleric va avea să solvească o taxă de 100 cor pentru fondul de rezervă al seminarului, în două rate egale.

Prima va fi a se solvi la intrarea în seminar, a doua la începutul anului al III-lea.

II. Recurenții la stipendiile gimnaziale: a) extras de botez; b) testimoniu școlastic cu progres cel puțin îndestulitor; c) atestat despre sărăcia părinților și d) că sunt fii ai diecezei și studiază la școlile medii.

III. Recurenții la preparandie: a) extras de botez; b) testimoniu școlastic, că au absolvat patru clase gimnaziale, reale ori civile și c) adevărînță despre cunoașterea limbii maghiare în scriere și vorbire.

Recurenții la stipeediile teologice și preparandiale negreșit vor avea să se prezenteze înaintea Consistorului episcopesc pe ziua 30 Iulie tt. n. 1914, orele 8 a. m., aducând cu sine și atestat despre starea lor sanitară și întregitatea lor corporală, extradat de cătră medicul diecezan.

Pentru anul școlastic 1914/15 se scrie concurs public, pentru studenți gimnaziști la locurile gratuite, semi-gratuite și cu taxă pentru întreținere, statorită în 400 coroane în Convictul diecezan, care se va solvi de părinții sau tutorii respectivilor alumni. Fii preoților diecezani, cari ar fi primiți în convict pe lângă plată vor avea a plăti în loc de 400 coroane numai 300 coroane.

1. Recursurile pentru primirea în Convict se vor înainta Ordinariatului episcopesc până la 25 Iulie st. n. a. c.

2. În acelaș recurs se va cuprinde și cererea pentru conferirea vre-unui stipendiu gimnazial din fondurile diecezane de stipendii, și într'una și rugarea pentru susținerea elevului în Convict.

3. La recurs se vor aclude următoarele documente:

a) extrasul de botez al elevului; b) testimoniu școlastic de pe anul 1913/14; c) atestat de vaccinare, respective revaccinare; d) declarațiunea părinților, cumcă doresc ca fiul lor să fie primit în Convict, și că la cazul primirii vor satisface obligamentelor și condițiunilor prescise în regulamentul Convictului diecezan; e) atestat medical, că elevul este deplin sănătos.

4. La cererea pentru primire în Convict la locurile gratuite și semigratuite, este a se aclude și atestat de paupertate.

5. La conferirea locurilor în convict vor avea preferință fii de preoți, de învățători, cantori.

7. Fiecare elev va plăti la intrare în convict în loc de taxa de 10 coroane din trecut o taxă de 50 coroane, care însă se poate solvi în două rate anticipative semestrale, una negreșit la începutul anului, alta după expirarea semestrului prim.

8. Pentru primirea în convict au să petiționeze și acei elevi, cari în anul trecut 1913/14 au fost așezați în convict.

Convictualistii grațuți și semigratuți vor aduce o declarație dela părinții lor, că în caz dacă ar primi calcul nesuficient din vre-un studiu la finea anului, vor restitui jumătate din ștudiul avut.

Reviste.

Din Albania. Situația din Albania a ajuns a fi disperată. Nu se mai poate spera la spriginul mirdișilor. Deja s'a perdut întreg Epirul. Malissorii jefuesc intruna și nici hăbar n'au când e vorbă de a se lupta împotriva răsculaților. Nici chiar poliția nu se simte în poziția de a rezista împotriva malissorilor. Deocamdată răsculații n'au de gând se atace orașul Durazzo, despre care știu că va ajunge în mâinile lor și fără vărsare de sânge. De altcum pentru întărirea orașului se lucră din răsputeri, deși căldura ce domnește e de nesuferit, iar atmosfera e infectată de măduful provenit din mocirlele din apropiere. Foamea încă amenință cu distrugere. Chiar și familia domnitoare a început să sufere, fără a putea măcar spera la ajutorul cuiva.

De pace nici vorbă nu poate fi, după răsculații au declarat că nu se împacă până ce prințul Wilhelm e la putere. Situația lui înse e foarte disperată și va fi silit să se predeie, după ce nu poate spera la nici un ajutor. Lupta însă o susține până la ultimul moment, care — după cum se svonește — nu-i departe. Cu atât mai vărtos căci s'a înșelat amarnic în malissori și mirdiși, cari nu mai vreau să lupte în contra răsculaților. Pentru apărarea orașului și oprirea măcelului creștinilor s'ar recere cel puțin trei mii de ostași străini.

În ciocnirea din urmă cu răsculații a luat parte și Wilhelm, și era cât p'aci să cadă jertfa. Norocul a fost că glonteale ia ni merit numai mâneca hainei fără să i-se întâmple altă nenorocire.

Nemulțămirea în oraș e la culme. Principele a ordonat un nou armistițiu și e aplicat la o nouă împăciuire cu răsculații, cari primesc dinspre nord ajutoare tot mai multe. De când cu ocuparea Elbassamului, venind în atingere și cu Serbia, se provăd mai ușor și cu proviantul necesar.

Prințul Wilhelm s'a adresat lui

Bib Doda, ca acesta să câștige nouă oștiri și să grăbească în ajutorul său.

Aproape de Tirana răsculații au pus mâna pe patru tunuri și mai multă muniție. Aceste tunuri le vor folosi la ocuparea orașului Durazzo. Prinț Bib Doda încă înaintază victorios spre Durazzo. În călea lui a bătut o oaste de 500 inși de a răsculaților și se pregătește se ocupe satul Preza.

Răsculații din Sijak încă și-au trimis doi soli în Durazzo, cari au dus știrea, că ei sunt aplicați pentru continuarea pertractărilor și cer ca și prințul să-și trimită spre acest scop delegații săi la Sijak.

Mai mulți dintre ofițerii armatei române s'au prezentat la regele Carol și au cerut permisiune să plece în Albania, unde să-și ofere serviciile prințului de Wied. Regele le-a împlinit dorința și le-a dat ordinul să se prezinte în ministeriul de războiu unde vor primi informații mai detaiate.

Asemeni trupe de voluntari sau adunat și în Viena și probabil, că o să plece în Albania în zilele viitoare.

Italia. După potolirea grevei din Italia greviștii socialiști au ținut o mare adunare și au cerut eliberarea lui Corridoni, unul dintre conducătorii partidului social-democrat din Milano. Au declarat că dacă în decurs de o zi nu-l vor pune în libertate, greva se va începe de nou.

Diverse.

Activitatea reuniunii de misiuni sfinte din dieceza Gherla. După-cum cetim în raportul comitetului cătră adunarea generală, reuniunea de misiuni din Gherla în decurs de un an, de când s'a înființat a dezvoltat o activitate extraordinară de bogată și cu urmări neprețuit de bune pentru viața morală atât a preoților, cât și a poporului. Din raportul comitetului reținem următoarele:

Exerciții spirituale pentru preoți sau ținut.

1. În *Năsăud*, în 1 Octomvrie 1912, au luat parte preoții din vicariatul Rodnei, în frunte cu vicarul foraneu Reverendissimul domn Alexandru Halița.

2. În *Gherla*, în 31 Octomvrie și 1 Noemvrie 1912. La aceste exerciții au luat parte: Ilustritatea Sa dr. Vasile Hosszu, membrii capitlului cathedral, toți preoții gremiali, protopopii și preoții din tractele: Gherlei, Buzei, Giulei, Lojardului, Sănmărgitei și Secului.

3. În *Sighetul-Marmației*, în 18 și 19 Martie 1913 La dorinta vicarului foraneu Reverendissimul domn Tit Bud, au fost chemați și au luat parte împreună cu dânsul numai o parte dintre preoții din vicariat, rămânând cealaltă pentru provederea lipselor sufletești ale credincioșilor.

4. În *Bistrița*, în 17 și 18 Septemvrie 1913. Au luat parte protopopii și preoții din tractele: Betleanului, Bistriței, Budacului și Cristurului.

5. În *Dej*, în 25 și 26 Martie 1914. Au luat parte protopopii și preoții din tractele: Cătcăului, Reteagului, Olpretului, Vadului, Ciocmanului și Surducului. Sub întreaga durată a exercițiilor spirituale au fost de față: inteligența din loc, militarii gr.-cat., cari staționează în Dej și popor mult atât din loc, cât și din jurul apropiat.

6. În *Șimleul-Silvaniei*, în 1 și 2 Aprilie 1914. Au luat parte preoții din vicariat, în frunte cu Reverendissimul domn vicar dr. Alexandru Gheție.

Toate exercițiile spirituale le-a ținut președintele reuniunii noastre de misiuni Reverendissimul domn dr. Octavian Domide canonic.

Misiuni sfinte pentru popor s'au ținut:

În *Giurtelec*; în *Rus*; în *Cociu*; în *Șumal*; în *Șig*. Au luat parte la aceste sfinte misiuni popor în număr foarte considerabil, ascultând cu pietate și însuflețire învățăturile scumpe ale bisericii noastre și apropiindu-să cu vrednicie de masa Domnului.

Misiunile sfinte populare au fost o adevărată binecuvântare pentru credincioșii din jururile, în cari sau ținut. Din raporturile primite aflăm că sute, ba aproape mii credincioși, lăsându-și toate ale sale, chiar și din depărtări mai mari au alergat să-și stămpere setea de-a auzi vestindu-să învățăturile mântuitoare, pentru primirea cărora e atât de dispusă inima lor, petrecând zile întregi aproape fără întrerupere în biserică și mărturisindu-să adese-ori între lacrimi de adevărată părere de rău, în număr mare chiar și de aceia, cari timp îndelungat au fost seduși și reținuți dela primirea acestei taine prin propagatorii învățăturilor false.

Comitetul central al Reuniunii a ținut 4 ședințe, în cari a pertractat afaceri de interes, pentru reuniune.

Averea Reuniunii — reprezintă suma de 2363 cor. 68 fil., depusă la banca „Concordia” în Gherla. În aceasta sumă, pe lângă taxele de membri încassate, se cuprinde ajutorul de 1000 cor. mijlocit pentru scopurile reuniunii noastre de misiuni prin Ilustritatea Sa domnul episcop diecezan și donațiunea de 50 cor. a Ilustrității Sale Vasile Hossu.

Președintele reuniunii e Reverendissimul domn canonic dr. Octavian Domide. Pentru conducerea și rezolvirea afacerilor reuniunii s'a ales un comitet de 9 membri.

Cursurile de vară la Văleni de munte se vor deschide la 1 Iulie st. v. Cursurile au și de astă dată caracter instructiv și național și sunt menite a deschide celor dornici de adevărul cunoștințelor culturale, orizonturi tot mai largi, mai luminoase. Ceice doresc să ia parte la cursurile din Văleni să se anunțe din vreme la secretariatul cursurilor: Vălenii de munte — România.

Dela „Asociațiune“. *Secțiile științifice-literare.* La 1/14 și 2/15 Iulie a. c. se va ținea ședința plenară a secțiilor științifice-literare în Sibiu.

La 1 Iulie în sala festivă a muzeului Asociațiunii se va aranja o serbare comemorativă din prilejul împlinirii al lor 25 de ani dela moartea poetului Eminescu. Programul acestei serbări se va publica mai târziu.

La cererea mai multor membri ai secțiilor, după ședința plenară, în 16, 17 și 18 Iulie n. se vor face excursii la Săliște, Rășinar, Avrig și în România prin Turnu-Roșu, vizitând mănăstirile, Cozia, Horez și Curtea de Argeș. Domnii membri ai secțiilor, cari doresc să participe la aceste excursii, sunt rugați a se anunța la 5 Iulie n. la biroul Asociațiunii. Pentru a putea trece în România se cere un document justificativ dela primăria comunei, pe baza căruia se vor libera certificatele de trecere din partea poliției de graniță. Cheltuielile de călătorie vor fi cam 50—60 cor. Definitiv se vor fixa după-ace vom ști numărul excursioniștilor. Sibiu, 23 Iunie n. 1914. *Biroul Asociațiunii.*

Adaos la corespondența din Beiuș. Am uitat să vorbesc în corespondența mea trecută despre un lucru foarte însemnat, în legătură cu examenul festiv al școlii civile de fete de aici și anume, despre expoziția de lucruri de mână. Ca în totdeauna, și în anul acesta a fost expoziția aceasta cum nu se poate mai strălucită. Un străin, care a cercetat expoziția de lucruri de mână a elevelor noastre din est-an, a fost silit să mărturisească, că nu se poate vorbi despre ea decât numai în terminii cei mai călduroși. Și ca să vedeți, că nu exagerez de loc și că nu exagerează nici străinul acela, va fi de ajuns să amintesc câteva fapte. Trecând cu un coleg al meu pe lângă desemele elevelor, cari reprezentau diferite frunze și flori, lucrute în colorii, după natură, colegul meu încercă să desprindă o frunză desemnată pe hârtie, fiindcă lui i-s'a părut, că e lipită acolo pe hârtie, atât de natural și de exact era desemnul. Și așa sunt toate lucrurile de mână ale elevelor, nu numai desemele! Incepând dela iepurașii, șoreceii, pisicuțele și toate jucăriile drăgălașe, pe cari le fac elevele cele mai mici și sfârșind cu superbele toalete ce și le-au croit absolventele școlii noastre de aici, toate, dar absolut toate sunt așa de frumoase, vorba poetului, cât eu nici nu pot, ca mai frumoase să-mi socot cu mintea mea! Laudă se cuvine deci atât silitoarelor eleve, cât și mai cu seamă neobositei aranjatoare, a acestei expoziții, dșoarei Elisabeta Butean, care n'a crutat nici bani, nici timp, nici osteneală, numai ca fetițele noastre să aibă lucruri de mână cât mai frumoase mai bune și mai folositoare. Trebuie să amintesc aci cu laudă zelul dsale, cu care s'a ocupat de eleve nu numai la orele obligate de lucru de mână, cât și mai cu seamă în orele libere. Numai așa se poate explica, că expoziția aceasta a reușit așa de bine. Totodată însă trebuie să încreștez cu durere vestea, că distinsa noastră profesoară, dșoara Elisabeta Butean, probabil, ne va părăsi, trecând la nou înființata preparandie din Lugoș ca directoară. Și la noul ei post o însoțesc însă simpatiile noastre cele mai vii.

Correspondent.

La cursul administrativ din Târgul-Murășului în anul școlastic 1913/14 au absolvat următorii Români:

Dumitru Abrudean (Tobol), Iov Balomiri (Balomir), Ioan Bărboș, George Boldea (Silvașul ung.), Ioan Bumbea (Apoldul mic), Emanoil Câmpean (Fornădia). Ioan Ciocan (Glimboca), Ioan Chișiu abs. de teol. (Ernea), Avram Crișan (Gogan) Traian Giurgiu (Sașa Vința), Vicențiu Ilieș (Maier), Andrei Maniu (Vințul de jos), Ascaniu Muntean (Hening), Nicolau Muntean (Hening), Vasile Neag (Aiton), Nicolau Negru (Mogoș), George Petca, Ambrosiu Pop (Vecerd), Alexandru Pop (Toplița), Ioan Pop, Nicolau Popoviciu (Vinerea), Victor Stoian (Ghijașa sup.).

Ingropat de viu de bună voie. În cimiterul din Auzio lângă Roma, s'a găsit un tinăr ingropat de viu de bună voie lângă cadavrele părinților săi, din pricina unei desamăgiri amoroase, așteptându-și astfel moartea. E interesant, că mireasa acestui tinăr s'a prezentat la poliție, cerând să caute în sicriul părinților lui, căci ea într'un vis grozav l'a văzut acolo. Cercetând după vorbele fetei, de fapt au aflat acolo pe tinărul, care s'a ingropat de viu.

Mari inundații în China. Din Kanton se anunță, că inundațiile fac pagube imense în provincia Quaitung. Se zice, că până acum au perit în valuri peste 10 000 oameni. Pagubele sunt enorme.

Cătră cetitori.

Rugăm pe Stimații abonenți, să binevoiască a-și renouă abonamentele. Cei ce sunt în restanță de pe anii trecuți să-și achite datoriile. Foaia nu se mai poate susține fără abonamente plătite înainte și suntem siliți, ori a a-o înceta, ori a-o reduce la foaie septă-mănală. Altfel nu o mai putem duce. Deci apelăm la Onor. abonenți și îi rugăm să ne trimită prețul foaiei. Spre scopul acesta alăturăm la n-rul de față câte o blanchetă de asignație postală, cu rugarea de a-o umplea și trimite. Cei-ce au plătit, binevoiască a-o păstra pentru altă ocașiune.

Red. și Administrația.

Partea Literară.

Comunismul și Socialismul.

— Note și reflexii. —

(Continuare).

Firul ideilor lui l'a țesut mai departe discipolul său Bazard¹⁾. El se ocupă mai

¹⁾ Mai vârtos în lucrarea intitulată: „Exposition de la Doctrine de Saint-Simon“.

ales cu dreptul de moștenire și zice, că numai averea câștigată prin merit constituie adevărata proprietate. După moarte averea trece în posesiunea statului și în locul con-sangriniteții va fi meritul baza dreptului de moștenire. Așa crede el, că va putea realiza principiul de egalitate. Dacă se va șterge dreptul de moștenire, atunci individul va lucra pe seama comunității și așa orice deosebire de interese și datorințe între individ și societate va dispărea.

Idea moralului se cuprinde în conștiința de a lucra pentru întreg. Acest principiu de morală fu adoptat și de Enfantin: „Consunțiți-vă prin muncă și destătare! Nu este nici împărat, nici preot: ca unul toți!“

Saint-Simoniștii au încercat să traducă și în praxă principiile lor. După ce revoluția din 1830 s'a liniștit Bazard și Enfantin au încercat să organizeze poporul într'o comunitate teocratică, în care va domni egalitatea averei și vieța comună. Credincioșii și-au împărțit în 3 clase. Cele două dintâi erau recruții, novii, cei din clasa întâie au format o familie saint-simonistă, conducând gospodărie comună prin coadunarea capitalelor, ce posedeau. Aproape în fiecare centru au constituit familii de aceste și predica regulat, țineau cateheze saint-simoniste. La început le-a mers bine, dar mai târziu Enfantin, căzând în extremități, a început a propaga ideea contrare principiilor lui Saint-Simon și Bazard. Predica ștergerea căsătoriei declarând femeia întru toate egală cu bărbatul. Bazard s'a retras și mulții alții au ieșit din familie. Scăzând izvoarele de câștig s'a ales cu un deficit de 30,000 franci și 4000 de muncitori au fost constrânși să părăsească atelierile¹⁾. Enfantin a rămas cu 42 de credincioși și fiind judecat pentru călcarea legii, care o oprește ca mai mulți de 20 de oameni să se asocieze, familia s'a disolvat cu totul.

Al doilea reprezentant e C. Fonrier. S'a nuzit să descopere imboldul, modul și fazele acțiunii omenești. Fericirea o caută în muncă. Porneste din ideea, că munca, dacă izvorește din instinct, e plăcută și trebuie și se poate face plăcută. Aceasta e problema fundamentală a politicii economice sociale.

Fonrier porneste din ideea fericirii²⁾. Că în ce consistă această filozofie nu ne dă răspuns. Fericirea e repetita îndestulare a instinctului. Instinctul, mișcarea și scopul (destinațiunea) sunt cele trei elemente ale fericirii. Tot ce există e atracțiune și destinațiune (attractio. destinée). Instinctele pentru aceea sunt, ca să fie îndestulate, se-purile ca să fie ajunse. Impedecarea acestora nu e dela Dumnezeu ci dela om. Armonia instinctului și a destinațiunii o numește el primul principiu.

În natură sunt trei principii marcate, cari nu se pot nimci: Dumnezeu sau spirit, materia și adevărul sau matematica legilor căreia Dumnezeu trebuie să se acomodeze când mișcă și schimbă materia. Întreg universul e pus în mișcare de Dumnezeu și aceasta mișcare e de 4 feluri: socială, animalică, organică și materială.

¹⁾ Engländer, Geschichte der französischen Arbeiter-Associationen. I, 299.

²⁾ Stein: Gesichte der Socialen Bewegung in Frankreich II, 244, 270 șel.

El s'a năzuit să studieze natura omenăscă, instinctele pe cari le împarte în diferite clase și aceasta clasificare complicată a împedecat popularizarea sistemului său.

A voit să stabilească teoria acțiunii sociale. În 1807 edă: „Theorie des quatre mouvements“; peste 15 ani „Traité d'association domestique-agricole“ în care pe bazele legii naturale voiește să construiască un sistem social armonic. Ca pământul să producă cât de mult pentru îndestularea instinctelor trebuie cultivat în comun (association agricole). Deci primul factor al producerii este asocierea, al doilea munca, care trebuie să fie plăcută, ceea ce numai atunci va fi dacă va fi acomodată instinctelor. Fieștecare are aplicare la un fel de muncă. Fieștecare își poate schimba ocupațiunea încontinuu. Din venitul încurs prin muncă 4/12 să adauge la capital; 3/12 premiarea capacității, a dibăciei; 5/12 rămâne iarăș pentru muncă.

Se vor constitui în phalange constătoare din 1800—2000 de membri, cari apoi vor fi împărțiți în 24—32 de grupe. Fieștecare ram de muncă va avea un superior în fieștecare phalangă: monarch; două phalange: du arch; întreaga lume: omniarch.

Fieștecare își va acoperi lipsurile din venitul phalangei, unde nu va fi percent (%).

Arme și ostași nu vor fi; va fi însă libertatea împreunărilor sexuale. Permite atât poligamia cât și poliandria.

„Istoria omenimii o împarte astfel: prima epocă e edenismul, 2., sălbătăcia, 3., epoca patriarhală, 4., barbarismul, 5., civilizația; epoca puerilă a omenimii ține 5000 de ani, apoi urmează, 6., garantismul, începutul asociațiunii, 7., asociațiunea, 8., armonia. Armonia ține 35.000 de ani, apoi tot atâta decăderea și în fine nimicirea 5000 de ani și cu aceasta se începe chaosul 1).

Perioada a doua a comunismului francez.

Prin anii 40 se începe a doua perioadă a comunismului francez. Buonarotti edând istoria lui Babocuf în 1830 merge la Paris ca să reinvie și să propage ideile măiestrului său. S'au adunat în jurul lui mai mulți dintre republicanii de mai înainte. A scos o revistă („Le Moniteur republicain“) cu program revoluționar, ca pe rege și pe toți cei cari se țin de el, pe oficianții de stat să-i ucidă, căci nu este Dumnezeu, care să-i tragă la răspundere pentru ceea ce pretinde egalitatea. Republicanii s'au înstrăinat de aceste idei și comuniștii au format o societate „Travailleurs egalitaires“ între muncitori introducând materialismul, ștergând căsătoria, propunând dărâmarea orașelor și împedecarea artelor și introducerea comunismului cu forța, răsturnarea tronului; atelier național cu 8 ore de lucru.

În contra acestui comunism materialist se ridică la 1834 Lamennais cu comunismul său evăngelic. În numele iubirii voiești ștergerea averii private 2).

Cu mult mai mare influință a avut Cabet cu „Călătoria sa în Scazia“ (Voyage en Icazie) și foaia sa „Le Populaire“. Cabet permite căsătoria, dar vrea comunism în toate asemenea lui Plato. Mai mulți aderenti de ai săi au voit să realizeze aceste prin-

cipii — mai vârtos în America — dar atât Cabet cât și ceilalți au dat faliment cu întreprinderile lor. Părăsit și alungat de prietini săi de idei a trebuit să-și trăiască viața în retragere și mizerie până la moartea sa în St. Louis.

* * *

Sub Ludovic Filip republicanii au voit să atragă în șirurile lor și pe muncitori, cari se socoteau și pe ei o clasă deosebită și numai pe lângă reforma legii electorale, eventual ștergerea censului voiau să se alieze. Așa pe lângă socialism și comunism se formă și partida democratică, care se deosebește de republicanism prin aceea, că acesta voiește numai egalitate în principiu, care, însă, nu eschide neegalitatea reală. Democrația politică conzideră dreptul nu de scop, ci de mijloc, expresia principiilor sale; egalitatea voiesc să o realizeze prin ridicarea muncitorilor și a poporului de rând, prin asociațiuni; adevă pe baze democratice 1).

Aceasta egalitate numai un stat democratic o poate realiza prin opunerea unor capitale, cari să contrabalanseze jefuirea din partea capitaliștilor prin legi aduse de popor ai cărui conducători sunt numai reprezentanți ai poporului, prin urmare rezponzabili și amovibili. Statul să fi o mare întreprindere de producție și prin aceasta va fi asigurată producția privată.

Fiește care om are dreptul la muncă și la produsul muncii sale, deci statul pe seama celor fără de lucru să înființeze un atelier național.

Reprezentantul de frunte al acestei mișcări a fost avocatul L. Blanc. Cu el se începe curentul social-democratic.

Tot pe aceasta vreme a lucrat și Proudhon, cu care evoluția socialismului francez își ajunge culmea.

Muncitorii francezi venind în continuă atingere parte cu republicanii, cari aveau și o pregătire mai științifică, parte cu democrații și participând la adunările și asocierile lor s'au imbibat și ei de ideile acestora și deci nu e mirare, că din clasa muncitorilor răsare un șir întreg de scriitori, între cari se ține și Proudhon 1), om cu o cultură unilaterală și superficială. A fost culegător de litere, corector și apoi universitar în Paris.

Înainte de a se hotărî cu ce ram de știință să se ocupe a început să studieze diferite științe; mai vârtos se ocupă cu chestia muncitorilor, cum s'ar putea sona starea materială și morală a poporului.

În Besanc — locul său natal — a deschis o tipografie.

S'a ocupat și cu rezolvirea unei teme propusă de academie: Ce urmări ar avea în viitor o astfel de lege, în sensul căreia copiii s'ar împărți într'o formă pe moștenire? Răspunsul și l-a formulat în lucrarea sa intitulată: „Qu'est-ce que la propriété? ou recherches sur le principe du droit et du gouvernement“ — (1840).

(Va urma).

Bpesta.

N. Flueraș.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

O carte de valoare.

În zilele acestea a apărut în editura Tipografiei din Blaj o carte de actualitate intitulată: „Economia rurală și grădinăritul. Economia națională“ de Nicolae Pop, profesor de științele naturale și economice la institutul pedagogic și seminarul teologic din Blaj. Cartea e scrisă pentru seminarele teologice, institutele pedagogice și particulari, și are multe ilustrațiuni în text. În cartea aceasta Dl profesor Nic. Pop a cuprins vastele sale cunoștințe și studii pe terenul economic obținute după 25 de ani de experiență și muncă deprinsă și ca conferențiar al despărțământului Blaj al Asociațiunii în comitatul Alba-de-jos și Târnava-mare.

Cartea d-lui Nicolae Pop se extinde pe 492 pagini, prin urmare nu e numai un manual de școală pentru Seminarele teologice și institutele pedagogice, ci și un magazin bogat de cunoștințe și învățături practice din toți ramii de economie pentru ori-ce econom român.

Mai bine se poate pricepe aceasta, dacă vom urmări sistemul ușor și împărțirea naturală în care autorul își grupează cunoștințele sale economice.

Cartea e împărțită în două părți. Partea I. „Economia rurală și grădinăritul“. Partea a II-a. „Economia națională“.

1. Economia rurală, e împărțită în 5 secțiuni:

Secțiunea primă, tractează despre cultivarea pământului și efectele ei, rechizitele economice, îngrășemintele naturale și artificiale ale pământului, despre sămânță și semănat, inimicii și morburile semănăturilor, recoltarea, păstrarea și valorizarea produselor ș. a.

Secțiunea a doua, tractează despre cultivarea în specie a plantelor spicoase, păstăioase, de săpat (prăsitoare), industriale, comerciale, oleioase, de tort, aromatice, de nutreț ș. a.

Secțiunea a treia, tractează despre cultivarea și îngrijirea fânățelor și pășunilor (izlazelor).

Secțiunea a patra, tractează despre prăsirea, creșterea și ținerea animalelor de casă (economice): cultivarea vitelor cornute (bovine), cailor, oilor și caprelor, porcilor, iepurilor de casă, galițelor, albinărit, viermilor de mătase. La fieștecare din aceste se arată cu de-amărunt și cu chip răsese cele mai nobile, susținerea lor rațională, igiena lor și valorizarea cea mai proventuoasă a produselor lor, cum și izvorul de unde se pot proveveda indivizii doriți.

Secțiunea a cincea, tractează despre conducerea rațiunilor în economiei și comasare.

2. Grădinăritul, se împarte în 3 secțiuni:

Secțiunea primă, tractează despre Legumărit descriind cu de-amănuntul toate speciile de legume, cultivarea, morburile și inimicii lor; Pomărit, prăsirea, creșterea și nobilitarea pomilor, morburile și valorizarea cea mai proventuoasă a poamelor.

1) Stein o. c.; organele prin cari își răspândeau ideile erau „L'Atelier“ și „La Reform“.

2) Stein Die industrielle Gesellschaft ed. II. p. 462.

1) B. Földes o. c. I, 138.

2) Poroles d'un croyant (1833) și Livre du peuple (1837).

Secțiunea a doua, tractează despre *vierit* și anume: înființarea, cultivarea și îngrijirea viilor. Inimiciei, murburile și combaterea lor, culesul viilor, manipularea mustului și a vinului ș. a.

Secțiunea a treia, se ocupă cu *Silvicultura*, arătând necesitatea pădurilor, prăsirea, cultivarea, îngrijirea și folosirea acelor, amăsurat legilor vigente silvanali.

Partea a II-a. *Economia rațională*.

În partea aceasta se tractează despre producțiunea, distribuțiunea, circulațiunea și consumațiunea bogățiilor, tot felul de tovărășii ș. a. se ocupă mai departe cu chestia socialismului, arătând primejdiile socialismului fals și mijloacele pentru combaterea lui.

În rezumat scurt acesta e cuprinsul cărții din chestiune. Din acest scurt rezumat fieștecare se poate convinge despre marea ei valoare.

Economul de pământ va afla într'ansa tot ce are lipsă la cultivarea cea mai modernă, mai rațională și mai proventuoasă a pământului său. Economul de vite va afla, cari sunt vitele cele mai potrivite pentru clima, în care trăiește, pentru pășunea și nutrețul, ce are la îndemână ș. a.

Pomologul și vierul vor afla tot ce au lipsă, ca munca și cheltueala lor să nu dea greș și să le aducă cât mai mult folos.

Stuparul și cultivătorul viermilor de mătase află aci în deamărntul tot ce au lipsă la o manipulare rațională, modernă și rentabilă a meseriei lor.

Pentru preoți și învățători va fi o adevărată comoară ca instruire practică a poporului neștiutor de carte în cultivarea rațională a petecului de moșie și grădină.

Cartea e scrisă în o limbă ușoară și de toți înțeleasă.

O astfel de carte nu e iertat se lipsească de pe masă nici unui intelectual român, care are și cel mai mic și mai neînsemnat ram de economie.

Se poate procura dela *Librăria seminarului teologic gr.-cat. din Blaj—Balázsfalva*, cu prețul de cor. 5 + 30 fil. porto.

Biblioteca „Unirii”.

1. *Ben Hur*, sau zilele lui Mesia de Levis Valace, 2 vol. 2⁹⁰
2. *M. Eminescu, Studiu critic* —90
3. *Câteva momente din începutul bisericii române*, de C. Auner —20
4. *Nume de familie la românii din Ungaria*, de Alesiu Vicu —12
5. *Din viața lui I. Micul*, de M. Străjan —16
6. *Albertina*, povestire de Dr. V. Bojor —30
7. *Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.* 3⁴⁰
8. *Cele două fețe ale lumii*, de Nicu —30
9. *Ziua deșteptării*, de Aurel Fodor —16

Biblioteca din Blaj.

1. *Vestitorii credinții vol. I.* —24
2. *Impresii* —24
3. *Sfânta Casă din Loreto* —24
4. *Floricele din rai* —24
5. *Calea spre fericire* —30

Legea nouă despre alegerea deputaților. Indrumări pentru poporul român, prețul 50 fil.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*

Icoana dlui I. HRISTOS și a Preacuratei MARIA

Amândouă fac 4³⁰ cor. fco. Mărimea icoanelor ⁴⁵/₇₀ cm.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5⁴⁰ cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 9⁵⁰ cor.

Elemente de igienă,

referitoare la biofiziologia anatomică de **Dr. V. Hâncu**, medic arhidiecezan, — Blaj.

E o lucrare absolut trebuincioasă pentru fiecare om cu carte. — Prin nenumăratele ilustrațiuni dă o icoană foarte intuitivă asupra organismului omenesc. Lucrarea aceasta, care umple o lacună de mult simțită, a fost apreciată și întimpinată pe piața cărților într'un chip din seamă afară elogios.

Se află de vânzare la autor și la *Librăria Seminarială din Blaj* (Balázsfalva). Prețul 1⁵⁰ + 10 fil. porto.

Se află de vânzare.

Portretul Escelenției Sale Dr. V. Mihályi arhiep. și metropolit de Alba-lulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1¹⁰ cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor *Obedeanu* reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la *Librăria sem. teol. gr.-cat. din Blaj*. — Prețul tabloului cor. 1⁵⁰ fil.

Dr. Dăianu Din vremile prorocilor 12 fil.

Bibl. desp. Cluj nr. 16 Vasile Baron Pop de dr. Elie Dăianu.

În țara lui Vlaicu *primos pomeniri lui. Aurel Vlaicu* — 80 fil.

I. Agârbicean Adevărata bogăție a — 20 fil.

În editura librăriei C Sfetea: *Ștefa cel mare și Turcii* de I. Ursu și se află de vânzare la principalele librării din capitală și provincie. Prețul lei 4.—

AU APARUT și se află de vânzare la *Librăria Seminarială din Blaj*:

- Apostolul sau faptele și Epistolele ss. Apostoli* f. 4., broș. 14 — legat în piele 22.—
- Evangelia*, dela s. liturgie și inserat din ziua întâie a învierii Domnului Hristos, în 7 limbi, Blaj 1880, legată, în folio 1²⁰
- Euhologiu*, crudo 6⁶⁰ fil., leg. în piele 9⁶⁰ fil., leg. în piele șagren cu foi aurite 12.—
- Liturgier*, pe hârtie prima broș. 6 c., pe hârtie secunda broș. 5 cor., pe hârtie prima leg. 9 cor. pe hârtie secunda leg. 8 cor., legătură de lux 15.—
- Orologer*, crudo 6⁶⁰ leg. în piele 9⁶⁰, leg. în piele șagren cu foi aurite 12.—
- Octoic mic*, 8° crudo 1⁶⁰ fil. legat simplu 1⁹⁰
- Octoic cu Pentecostar* leg. întruna 3⁶⁰
- Pentecostar mic*, 8-o crudo 1⁷⁰ fil., leg. simplu 2.—
- Prohodul Domnului Nostru Isus Hristos* —30
- Psaltire*, broș., 2²⁰, leg. în pânză 3.—, în piele 4.—
- Triod*, crudo 13 cor. legat în piele tare și cu copcii 20.—
- Antologion sau Mineiul*, carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților peste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească,
- Tomul I.* legat în piele, cu copcii face 32.—
- Tomul II. III.* legat în piele, cu copcii face 78.—
- Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 cor.

Proprietar, editor: **Emil Tatar.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**